

Mads Hansen-Møllerud

10. Virkninger av IKT

Statistikken om informasjonssamfunnet inneholder etter hvert mye informasjon om bruk og tilgang til IKT. Hvilke virkninger bruk av IKT har på henholdsvis privat næringsliv og offentlig sektor er det lite statistikk på foreløpig. Statistisk sentralbyrå har startet et arbeid på dette området og samler inn tall på investeringer i datautstyr og programvare i både næringslivet og offentlig sektor. Dersom analysen av disse tallene viser en tilfredsstillende kvalitet, vil disse kobles mot økonomiske variabler fra annen tilgjengelig økonomisk statistikk. Det blir også gjort forsøk på å kople variabler fra undersøkelsen om IKT-bruk i næringslivet mot lønnsomhet. Dette arbeidet vil forhåpentligvis kunne vise om det er noen sammenheng mellom IKT-bruk og den økonomiske utviklingen i næringslivet. For offentlig sektor vil man eventuelt kunne avdekke om IKT har noen virkning på henholdsvis kostnader og effektivitet.

Siden arbeidet på dette området er i startgroppen, omfatter dette kapitlet bare noen enkle analyser for offentlig sektor. Disse er basert på enkle spørsmål for avkryssing og representerer derfor de offentlige enheters egne oppfatninger av hvilke effekter IKT-bruk har på ulike områder.

10.1. Virkninger av IKT i offentlig sektor

Avsnittet gir en oversikt over hvilke forventninger kommuner, fylkeskommuner og statlige foretak hadde ved innføring av nye IT-løsninger i 2004 og 2005. Som en oppfølging til dette gis det en oversikt over hvilke endringer de samme enhetene mener å ha observert som følge av de siste to års IT-prosjekter.

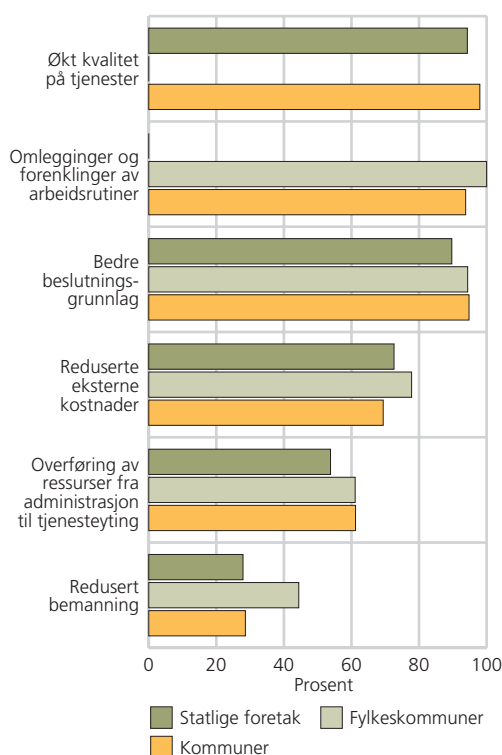
- Det er bra samsvar mellom forventninger til og opplevde effekter av nye IT-prosjekt.
- Kvalitet på tjenester og arbeidsrutiner ser ut til å være mest påvirket av nye IT-prosjekt, mens forhold knyttet til bemanning og ressurser er mindre berørt.

Forventninger til nye eller større endringer på eksisterende IT-systemer

Bakgrunnen for å innføre nye eller utføre større endringer på eksisterende IT-systemer er ofte et ønske om å oppnå gevinster på ett eller flere områder. Enhetene i offentlig sektor ble i 2005 spurt om de forventet å ta ut gevinster på noen utvalgte områder. Siden undersøkelsene som danner grunnlag for tallene ikke har vært helt samkjørte, er ikke alle de ulike kategoriene tilgjengelige for henholdsvis kommuner, fylkeskommuner og statlige foretak.

- Det er spesielt tre områder det var høye forventninger til ved innføring av nye eller større endringer på eksisterende IT-systemer. Mer enn 90 prosent av de offentlige enhetene oppga at økt kvalitet på tjenester, omlegginger og forenklinger av arbeidsrutiner og bedre beslutningsgrunnlag var områder der de forventet å hente ut gevinster.
- Det området det var minst forventninger til var knyttet til reduksjon i bemanningen. Om lag 30 prosent av kommunene og de statlige foretakene forventet reduksjon i bemanningen, mens tilsvarende andel for fylkeskommunene var 44 prosent. Da var det større forventninger til muligheten for å overføre ressurser fra administrasjon til tjenesteyting. 61 prosent av kommunene og fylkeskommunene forventet dette, mens tilsvarende andel for de statlige foretakene var 54 prosent.

Figur 10.1.1. Forventninger til virkninger av IKT-bruk i kommuner, fylkeskommuner og statlige foretak. 2005. Prosent

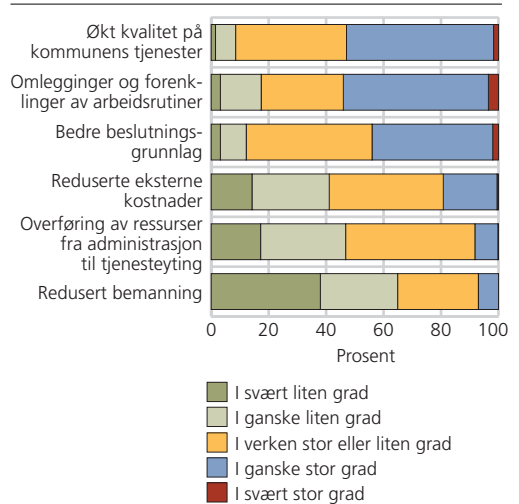
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Endringer som følge av IT-prosjekter

I undersøkelsen ble enhetene i offentlig sektor spurt om i hvilken grad de siste to års IT-prosjekter har medført endringer på noen utvalgte områder.

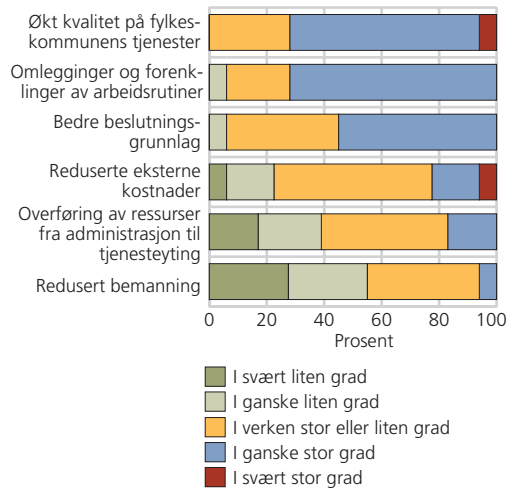
- Både kommunene, fylkeskommunene og de statlige foretakene oppgir at omlegginger og forenklinger av arbeidsrutiner er en av de mest fremtredende endringene som følge av slike prosjekt. Like fremtredende er økt kvalitet på tjenestene til kommunene og fylkeskommunene. Dette alternativet var ikke med i undersøkelsen for de statlige foretakene. De samme IT-prosjektene har hatt mindre betydning når det gjelder reduksjon i bemanningen og frigjøring av ressurser. Dette er i bra samsvar med de forventninger de offentlige enhetene har til nye IT-prosjekt.

Figur 10.1.2. Endringer som følge av de siste 2 års IT-prosjekter på utvalgte områder. Andel kommuner fordelt på graden av endring. 2005. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.1.3. Endringer som følge av IT-prosjekter på utvalgte områder. Andel fylkeskommuner fordelt på graden av endring. 2005. Prosent

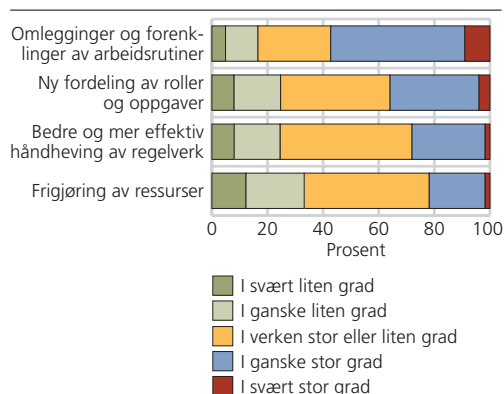
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Om statistikken

Datagrunnlaget for offentlig sektor er hentet fra Statistisk sentralbyrås undersøkelser om bruk av IKT i henholdsvis kommunene, fylkeskommunene og staten. Alle undersøkelsene er fulltelling og staten er definert som alle foretak innenfor stats- og trygdeforvaltningen, statens forretningsdrift, statlige låneinstitusjoner, statsforetak (100 prosent eid av staten) samt Norges Bank. Oslo inngår i kommune-tallene og ikke i fylke-tallene. Ytterligere detaljer om undersøkelsene er beskrevet i kapittel 6.

Internett-referanser: www.ssb.no/iktbruk/
 og www.ssb.no/iktbruks/

Figur 10.1.4. Endringer på utvalgte områder som følge av IT-prosjekter. Andel statlige foretak fordelt på graden av endring. 2005. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 10.1.1. Forventninger til virkninger av IKT-bruk i kommuner, fylkeskommuner og statlige foretak. 2004 og 2005. Prosent

	Redusert bemanning	Overføring av ressurser fra administrasjon til tjenesteyting	Reduserte eksterne kostnader	Bedre beslutningsgrunnlag	Omglegginger og forenklinger av arbeidsrutiner	Økt kvalitet på tjenester
2004						
Kommuner	40	66	79	91	.	97
Fylkeskommuner	50	83	67	94	.	.
2005						
Kommuner	29	61	69	95	94	98
Fylkeskommuner	44	61	78	94	100	.
Statlige foretak	28	54	73	90	.	94

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 10.1.2. Endringer som følge av de 2 siste års IT-prosjekter på utvalgte områder. Andel kommuner fordelt på graden av endring. 2005. Prosent

	I svært liten grad	I ganske liten grad	I verken stor eller liten grad	I ganske stor grad	I svært stor grad
Redusert bemanning	38	27	28	7	0
Overføring av ressurser fra administrasjon til tjenesteyting	17	30	45	8	0
Reduserte eksterne kostnader	14	27	40	19	1
Bedre beslutningsgrunnlag	3	9	44	42	2
Økt kvalitet på kommunens tjenester	2	7	39	51	2
Omglegginger og forenklinger av arbeidsrutiner	3	14	29	51	4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 10.1.3. Endringer som følge av IT-prosjekter på utvalgte områder. Andel fylkeskommuner fordelt på graden av endring, 2005. Prosent

	I svært liten grad	I ganske liten grad	I verken stor eller liten grad	I ganske stor grad	I svært stor grad
Redusert bemanning	28	28	39	6	0
Overføring av ressurser fra administrasjon til tjenesteyting	17	22	44	17	0
Reduserte eksterne kostnader	6	17	56	17	6
Bedre beslutningsgrunnlag	0	6	39	56	0
Omlaginger og forenklinger av arbeidsrutiner	0	6	22	72	0
Økt kvalitet på fylkeskommunens tjenester	0	0	28	67	6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 10.1.4. Endringer på utvalgte områder som følge av IT-prosjekter. Andel statlige foretak fordelt på graden av endring, 2005. Prosent

	I svært liten grad	I ganske liten grad	I verken stor eller liten grad	I ganske stor grad	I svært stor grad
Frigjøring av ressurser	12	21	45	20	2
Bedre og mer effektiv håndheving av regelverk ...	8	17	47	26	2
Ny fordeling av roller og oppgaver	8	17	39	32	4
Omlaginger og forenklinger av arbeidsrutiner	5	12	26	48	9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.